

המבנה והארגון של היחידה והעוצבה המבצעת, עיות, הוא חטא שאין שני לו. בניית הכוח לשיתוף-פעולה באורח נכון ויעיל מחייבת את הגישה הפוכה בתכלית: הכשרה מקצועית במסגרות חיליות נפרדות, והשתתח ארגון הקבע של המסגרות המבצעיות על קוביות חיליות הומוגניות גדולות ככל האפשר. אלו משמשות כמעין מאגרים, מהם מוקצים האלמנטים החיליים לצוות-הקרב, כאשר הדרגים הם מתארגנים לקרב בצוות-קרב כמו הרכבי צוותי-הקרב עצמם, נקבעים תמיד משימתית ומשנתנים בהתאם לנסיבות הקונקרטיות המשתנות.

לכן, מיוזג החרמ"ש בחש"ן ופיזורו הקבוע בקוביות קטנות, אורגניות, ביחידה "המשוריינת", הם ערובה ודאית להבטחת אי-התאמת מבנה המסגרת המבצעית לדרישות הארגון לקרב כשיטת צוותי-הקרב המשולבים הרבי-חיליים, ולאי הפעלת "לוחמה רב-חילוית משולבת" ראויה לשמה.

החרמ"ש "החש"ני" — חי"ר מנוון
 ניתוק החרמ"ש מן השינון החילי-המקצועי לחיל-הרגלים "הרגיל" ומן השינון היחידתי למסגרות החי"ר המובהקות, והשתלבות ב"חיל השריון" וב"יחידת השריון" הם אפוא פתרונות מלאכותיים המפרידים מין ממינו וכנגד זאת מזווגים מין בשינוי מינו. מכאן התוצאות:

• **"חיל הרגלים המשורייני", המופרד מן החי"ר — אינו "חיל רגלים".** זוהי קביעה שבהגדרה, אמיחה אכסיומטית שאיננה מחייבת כלל הוכחה — אלא אם נניח, כי אבד הכל על ההיגיון המקובל, המונח בעצם יסוד ההפרדה ל"חילות"; אבל מי שיציע חידוש גדול זה — אשר הניסיון המעשי עד ימינו מלמד, כי אינו אלא איולת מוחלטת — לא יוכל כמובן לצמצמו לתחום החי"ר בלבד, אלא יצטרך להחילו גם על כל שאר החילות.

• **החי"ר "הרגיל" יהיה, בהכרח, חי"ר מפגר, ולכן נחות.** הפיגור והנחיתות ייחרצו על החי"ר "הרגיל", בלא שיוכל להימלט מגורל זה. חי"ר אשר איננו, כולו או עיקרו, "חיל רגלים משורייני", יהיה בהגדרה חי"ר מיושן, אשר איננו בנוי ואיננו מסוגל לתפקד בשדה הקרב המודרני ובמסגרת עוצבת-שדה מודרנית, וזאת קודם כל בשל היותו חסר את המנטליות והאימון המתנים את השתתפותו היעילה בלוחמה הניידת והמשוריינת, ובדרגת חשיבות משנית, אולי, בשל היותו חסר גם את הציוד ההכרחי — נגמ"ש, על כל הכרוך בו.

יודגש: **"חי"ר מנוגמש"** שאיננו בנוי ומאומן כ"חרמ"ש" — כלומר, שהתצורה ה"משוריינת" איננה תצורת הקבע הרגילה שלו — לא הופך להיות חי"ר מודרני, על-ידי עצם הרכבתו על נגמ"שים. הוא נשאר כשהיה — חי"ר מיושן, אפ-כי מנוגמש. יתר על כן, כאשר

החרמ"ש — האם יש בכלל חי"ר אחר?!

בני עמירדרור

בהיקפו ובעיקר בחומרת השלכותיו, כאשר החרמ"ש לא רק מופרד מן החי"ר, אלא מחובר ל"חיל השריון" (שהוא במהותו "חיל-הטנקים"), כחלק אורגני-כאילו ממנו ומ"עוצבות השריון".

אם נבחן את תולדות היווג הזה נמצא, שכעובדה היסטורית הוא נוצר פחות או יותר מעצמו, בלא מחשבה תחילה; או לכל היותר — כפתרון דחוק, ארעי ומדיי לבעיות קונקרטיות שצצו במצבים קונקרטיים, חריגים וחד-פעמיים.

הנימוק של "הבטחת שיתוף-פעולה הדוק בין הטנקים לחי"ר המשורייני" נוצר רק לאחר מעשה, כביסוס — ואם תרצו כתירוץ — תורתי למצב שכבר נוצר והתקיים, ולגופים שכבר נוצרו ופעלו.

הדברים אמורים, כמובן, ב"גייסות השריון" וב"חיל השריון" — כאשר התואר "שריון" בא בהוראת "טנקים, ו/או מסגרות חיליות-מקצועיות או מבצעיות, בעדיפות ובדומיננטיות מוחלטת של הטנק".

אין צורך להרחיק במקום או בזמן כדי להיווכח, שנימוק "הבטחת שיתוף-הפעולה", כתירוץ לניתוק החרמ"ש מן החי"ר ולשיוכו ל"חיל הטנקים" — במעמד הבלתי-נמנע של "שרתי טנקים" — הוא נימוק חסר רגליים, ואין לכך הוכחה חותכת יותר מאשר העובדה, שבעת היקלעם למצוקה רגילים הטנקיסטים להזעיק לעזרתם חי"ר "נורמלי", "רגיל", תוך העדפתו הכרוה — והמוצדקת — על פני החי"ר שלהם, הוא "החי"ר השריונאי" או "החרמ"ש".

ככל שדרישות שיתוף-הפעולה נוגעות, הרי מיווגם מלכתחילה של הפרטנרים לצוות הקרב, במישור החילי-מקצועי ועוד יותר בתחום

החשובה, ככל שנוגעים בצבאות העולם המפותחים, הייתה, הינה וגם תהיה (לפחות לטווח העתיד החזוי) — שלילית בתכלית.

על-פי המקובלות ההגיוניות והניסיון המעשי הממושך והמגוון, עצם הרעיון שהחרמ"ש והחי"ר "הרגיל" הם שני סוגי חיל שונים ונפרדים, מהווה טעות בסיסית, מוחלטת והרסנית הן לבניין כוחות השדה והן לפעולתם ולסיכויי הצלחתם.

בכל הצבאות החרמ"ש איננו אלא התצורה הקבועה, הרגילה, ה"תקנית" של מערך החי"ר. לצורכי מה שצבאות המערב מגדירים כיום "שדות הקרב המרכזיים" (בהם נופלות ההכרעות הטקטיות והאופרטיביות החורצות את גורל המלחמה ביבשה), וכחלק מן "הכוחות העיקריים" (שהם הנלחמים בשדות קרב אלה, ובאמצעותם מושגות ההכרעות הקובעות) "חי"ר לא-משורייני" — כלומר חי"ר שאיננו חרמ"ש — איננו אלא חי"ר מיושן, והחרמ"ש הוא רק מונח אחר, נרדף, ל"חי"ר מודרני". היה נהוג לומר, כי אופנת הלבוש של העולם הגדול מופיעה אצלנו באיחור של שנתיים. נראה כי בתחום החשיבה וההתפתחות הצבאית, יש שהפרש הזמנים גדול יותר. לעתים מה שבעולם הצבאי כבר נחשב "חוק טבע" מזה דור או דורות — אצלנו יהיה עדיין בגדר "נושא לדיון" או "דורש הוכחה".

דומה, כי הנושא הנדון הוא אחד מן המקרים האלה.

"קידום שיתוף-הפעולה" — נימוק נכון לפתרון גרוע

הבחנת החרמ"ש מן החי"ר — תפקודית, מקצועית וארגונית — היא, כשלעצמה, בלתי מוצדקת ומזיקה. אך הנוק מוכפל פי כמה,

מנגמשים חי"ר מיושן במהותו מאבד זה מיכולתו לתפקד כחי"ר "רגלי". כל דוגמה רלבנטית מניסיונות רחוקים וקרובים תוכיח קביעה זו ללא סייג.

• כוח הטנקים נחלש ויעילותו פוחתת; במקרים קיצוניים — עד שיתקו למעשה. כוח הטנקים איננו נשכר מ"שיעבוד" החי"ר המשוריין, אלא יוצא מכך נפסד מאוד. בשדה הקרב של ימינו, גם בהיותו נושא ההכרעה הטקטית והאופרטיבית, ממשיך הטנק להיות תלוי בחי"ר ובלוחמת החי"ר לאבטחת יעילות פעולתו, ולעתים אף לצורך עצם יכולתו לתפקד ולשרוד. חי"ר מיושן איננו יכול לתפקד ביעילות במסגרת היחידה או צוות-הקרב המשוריינים, הלוחמים ב"לוחמת שריון", ובכך מוכה כוח הטנקים מכה כפולה ומכופלת.

ראשית, "צוות-הקרב המשוריין" איננו מאוזן. למעשה איננו צוות-קרב כלל, אלא הופך ל"כוח טנקים ועוד נספחים". לחימת צוות-הקרב איננה "משולבת", אלא הופכת ל"טנקאית" מובהקת: עקב חולשת מרכיב החי"ר, ייפול עומס הלחימה, פחות או יותר, על הטנקים לבדם, והטנקים הם שיצטרפו למלא את רוב תפקידי הייעודיים של החי"ר, ובכללם גם את עיקר העבודה הכרוכה בתפקוד ההחזקה בקרקע ובתפקוד נ"ט.

צירוף כוח חי"ר מיושן לכוח טנקים עלול להיות גרוע ומוזיק מהיעדר חי"ר בכלל: עתה, לא זו בלבד שנחויף להסיח טנקים למשימות חי"ריות (אותן החי"ר המיושן איננו מסוגל למלא), אלא נדרש, בנוסף לכך, להסיח מכוח הטנקים אלמנטים נוספים, לשם הגשת סיוע לחי"ר המיושן ולאבטחתו. לכן, בהיותם שרויים ב"לוחמת שריון", ניכרת אצל הטנקיסטים נטייה ברורה לוותר לגמרי על החי"ר, כאשר החי"ר מיושן, הם מעדיפים את העומס הרב יותר על פני הסחת הכוח ושיבוש הקצב הכרוכים בהכנסת חי"ר מיושן למסגרתו. אולם שדה הקרב הנייד והמשוריין רווי בעיות רבות, אשר הטנק איננו מסוגל להתגבר עליהן בעצמו, או שמסוגל לכך רק במחיר כבד מדי. מדובר בבעיות לחימה בשטח בנוי, הררי ונטוע או במערך מבוצר; התגברות על מוצבים או מתחמים (מוכנים מראש או פתוים) של חי"ר-נ"ט; לחימה בלילה ובתנאי ראות גרועים וכיו"ב. כוח טנקים הנתקל בבעיות אלו, כשהוא חסר חי"ר — הבנוי להתמודדות עמן והמסוגל להגיב באופן מידי ובמלאו היעילות הנדרשת — ימצא עצמו נשחק בלא יכולת להתקדם, ותכופות אף כשמולו ניצב כוח אויב (בדרך כלל חי"ר-נ"ט) נחות כמותית. במקרים כאלה, של היעדר חי"ר מודרני, אין מנוס מהידוקקות לחי"ר מיושן, אבל אז אין כל סיכוי לשיתוף-פעולה ראוי לשמו. מכאן התוצאה הרווחת: מחיר כבד לטנקים, מחיר כבד לחי"ר, ולעתים אף כישלון המשימה.

בהמשך להדגשה הקודמת וכהשלמתה ייאמר: "חי"ר משוריין" אשר יחידותיו הפכו

למעשה "צוותי נגמ"ש" — המסוגלים ל"לחימה רכובה" בלבד (או בעיקר), והחסרים את היכולת ללחימה רגלית יעילה — חדל למעשה להיות "חיל רגלים". זהו חי"ר עקר או מנוון. הוא יכול לתפקד כ"יחידת עזר" לכוחות הטנקים, אבל איננו מסוגל למלא ביעילות אף ייעוד של החי"ר המודרני, ואסור להגדירו כ"חי"ר" או כ"חרמ"ש".

שורש הרע — נקודת-המוצא

כל עוד הפרדת החרמ"ש מן החי"ר ושיוך החי"ר רמ"ש ל"חיל השריון" (שהוא, כמובן, "חיל הטנקים") משמשים נקודת-מוצא לעניין בניין הכוח היבשתי, אין כל סיכוי או אפשרות לתקן את הליקויים הללו, או למנוע את התפשטותם והחמרת נזיקיהם.

התפיסה שביסוד ה"חרמ"ש החש"ני" גורסת, כאמור, כי הקריטריון הקובע את השיוך החילי של גורמי החי"ר הוא "אמצעי/ צורת השינוע". לכן, לעניין שיוכו החילי של ה"חרמ"ש, לא יסוד "חיל הרגלים" הוא הקובע, אלא יסוד "השריון". (מתמיה, מדוע עיוות זה יפה רק לגבי החי"ר, אך לא לגבי ההנדסה, הארטילריה וכו'. כמובן שתשובה הגיונית לכך אינה בנמצא, ואי אפשר שתהיה.)

תפיסה זו חוסמת מראש כל סיכוי ל"שריין" את מערך החי"ר הרגלי, הייעודי, באורח יעיל, קודם-כל מנטלית ומושגית, ונוסף לכך בצידו. השפעת תפיסה זו על אנשי החי"ר הרסנית ביותר: במקום או במאוחר — הדעת נותנת במקום — אנשי החי"ר מגיעים או נדחפים למסקנה, כי "לאמיתו של דבר", לוחמת השריון אכן איננה בשבילם. הם מאבדים בהדרגה, אך במהרה, אפילו את השאיפה להשתוות בערכם, במעמדם ובחשיבותם הא-מיתית לטנקים. הרעיון, שהחי"ר הינו בעצם שותף מוגבל, זוטר ונגרר אחרי הטנקים ב"צוות-הקרב המשוריין" (וליתר דיוק במ-סגרת שמוצגת ככזו), הופך אצלם למוסכמה שכבר אין מערערים או אף מנסים להרהר אחריה. הם גם מגלים אז את היתרונות שב"להיות קטנים" — את הנוחיות והנחות שבעיסוק בוטות מעניינות, במקום בשגרה המשעממת והאפורה, הכרוכה בבניין הכוחות העיקריים ובאימונם.

אולם כל עוד טבע "האדם הצבאי" והארגון הצבאי הינו כפי שהוא, שטות גמורה היא לחשוב, שהטנקיסטים ו"חיל הטנקים" מת-אימים ומסוגלים להכשיר חי"ר ראוי לשמו, "משוריין" או לא-משוריין. רעיון זה הוא מציאותי והגיוני בדיוק כמו היפוכו — ההיננו, בדיוק כמו הרעיון, שחיל-הרגלים הוא המסגרת המתאימה וההולמת לשאת באחריות החילית-המקצועית להכשרת מערך הטנקיס-טים.

לכן, כל עוד לא ימלא מערך החי"ר הייעודי את ייעודו ולא ישא באחריות לקידום החי"ר ולהפיכתו ל"חרמ"ש", לא תהיה לחי"ר

תקומה. אבל למערך הזה אין אלטרנטיבה, כי הישועה לא תצמח מאף מקום אחר, וקודם לכל לא מחש"ן. מהסיבות שכבר הזכרנו, מן הנמנע שהחרמ"ש החש"ני יהיה חי"ר ראוי לשמו, "משוריין" או לא. בהיותו חלק מ"חיל הטנקים" נחרץ גורל החרמ"ש מראש להיווצר ולהתקיים כחי"ר מנוון — כלומר, כחיל בו "הלחימה הרכובה" עיקר, ואלמנט הרגלים ולוחמת-הרגלים טפלים בחשיבות, נופלים ברמה ונחותים במעמד.

כאשר כזה הוא החי"ר, עד מהרה מסתבר לטנקיסטים, כי בפועל חסרים הם פרטנר של ממש, וכי עליהם, פחות או יותר לבדם, מוטלת המלאכה בשדה הקרב המודרני, "המשוריין". מדרך הטבע נוטים הטנקיסטים (ככל חיל אחר) לראות את הלחימה ובעיותיה, כמו את הפתרונות, דרך "חור המנועל שלהם", במונחי טנקים ולוחמת טנקים. הם לא יבקשו לחזק את החי"ר, אלא יתבעו עוד טנקים ועוד אחריות ותפקידים ל"גורם היחיד שאפשר לסמוך עליו" (כמובן לטנקים). על העיוות הראשון שבתחום החי"ר, שאיננו בא על תיקונו, נוסף אפוא העיוות שבהחמרת הנטייה הדיספרופורציונלית לכיוון הטנק.

גישה זו היא בבחינת "סמטה ללא מוצא". שכן, כידוע לכל, ישנם תפקידים שמצד אחד הם חיוניים והכרחיים בשדה הקרב, אך מצד שני אין הטנק, מעצם טבעו, מסוגל למלאם, או שמחיר העסקתו בהם גבוה מדי. לכן, לעניין זה, תוספת טנקים איננה מעלה, ומנקודה מסוימת רק מורידה (בוודאי במונח "עלות-יעילות"), והריהי אפוא אשליית פתרון, ולא פתרון של ממש.

הפתרון ההכרחי — "חי"ר אחד"

צבא אשר אימץ, כנקודת המוצא לבניין הכוח, את תפיסת ה"חרמ"ש השריונאי" נמצא לוכד עצמו במעגל-קסמים, הנובע מן הטעות והעיוות הכפולים, שבניתוק החרמ"ש מן החי"ר מזה, ובשיוך החרמ"ש ל"חיל השריון" מזה. צבא זה יכול להציל עצמו מן התוצאות הקריטיות של טעותו רק בדרך אחת — שבירת מעגל הקסמים המתואר, על-ידי זניחת נקודת-המוצא המוטעית והחלפתה המידית והבלתי מסויגת בנקודת-המוצא המנוגדת לה קטבית, שהיא נקודת-המוצא המקובלת והמוכחת לעניין בניין הכוח.

שתי תפיסות מוטעות חייבות אפוא לבוא על תיקונן: ראשית, יש לדחות על הסף ולנתק לחלוטין את שיוך החרמ"ש — כאחריות, כפונקציה ו/או כמסגרת ארגונית — למסגרת החילית-המקצועית של "חיל השריון", שהוא "חיל הטנקים". שנית, אסור לראות את החרמ"ש כסוג חיל נפרד, אלא יש לקבל וליישם ללא כל סייג את התפיסה, לפיה החרמ"ש והחי"ר אחד הם; וכי החרמ"ש איננו "אחת התצורות" של החי"ר, אלא תצורתו האפיינית והעיקרית של החי"ר המודרני.